

Кулик Н.В., Сорочинська О.А.

Житомирський державний університет імені Івана Франка (України)

Дитяча художня природознавча література, як засіб екологічного виховання дітей дошкільного віку

Вкрай тяжка екологічна ситуація в Україні потребує кардинальних змін, як політичного, економічного так і освітньо-виховного характеру. Починати даний процес варто з екологічної освіти і виховання дітей дошкільного віку. Це у свою чергу, дозволить прищепити дошкільникам почуття любові, бережного ставлення до природи, навчити дбайливо розпоряджатися природними багатствами та сформувати на належному рівні екоцентричний тип культури. Важливе місце у цьому процесі посідають словесні методи навчання, а особливо читання дитячої природознавчої художньої літератури з її великою різноманітністю жанрів: оповідання, казки, вірші, легенди та ін..

Дана тема є актуальною тому, що спостерігається загальна тенденція зниження інтересу до читання, і в першу чергу, художньої літератури природознавчого характеру. Все більше батьків, у зв'язку з браком часу, відсутністю бажання, знаннями про освітньо-розвивальне значення літератури менше читають дітям художню літературу, натомість перевагу надають комп'ютерній техніці, перегляду телепередач, у більшості не розвивального характеру, або низького інтелектуального рівня.

Аналіз останніх досліджень засвідчив, що завдання та специфіку дитячої літератури розглядали С. Михалков, К. Чуковський та ін.. Особливостям сприймання дошкільниками змісту художніх творів значну увагу приділяли психологи Д. Ельконіна, О. Запорожець, С. Рубінштейн та ін.. Однак, недостатньо уваги приділено питанню ролі художньої природознавчої літератури у екологічному вихованні дітей дошкільного віку.

Тому, метою нашої статті є дослідження особливостей екологічного виховання дітей дошкільного віку засобами художньої природознавчої літератури.

Перше знайомство дитини з природою відбувається через безпосередній контакт із нею під пильним керівництвом батьків. Граючись під час прогулянки діти спостерігають за сонечком, рослинами, тваринами, проводять елементарні дослідницькі дії з об'єктами природи. Однак, даний процес був би неповним і незавершеним без ознайомлення дитини з художньою літературою. Так, спостерігаючи за крапельками дощу батьки з дитиною промовляють слова заклички про дощик, або слухають історію мандрівки маленької Крапельки. Одночасно з розглядом птахів і тварин дітки вчать перші віршики про об'єкти природи, знайомляться з легендами про лелеку, зозулю, які формують почуття любові та бережного ставлення до природи.

Художня природознавча література є могутнім освітнім джерелом, що сприяє розширенню кругозору дітей, знайомить із подіями та явищами, які не можна спостерігати у даний момент, розкриває таємниці, встановлює взаємозв'язки й відносини у природі та між природою і людиною. Також відображення у змісті художніх творів життєвих процесів дозволяє дітям пізнавати багатоманітність природного середовища та засвоювати норми і правила взаємодії з ним, що є важливим елементом взаємостосунків, які є основою формування екологічної культури дошкільників. Окрім цього, вона має важливий виховний вплив на дитину, а саме на розвиток емоційної сфери, почуття любові, співчуття, становлення відносин у системі «людина-природа», розуміння сутності добра і зла, що змушує дітей пильніше придивлятися до навколишньої дійсності, визначати своє ставлення до природи. Природознавчі ситуації висвітлені у художній літературі є зразком для наслідування дітьми у повсякденному житті та показують приклад гуманного ставлення до мешканців природи.

Враховуючи вище зазначені особливості впливу художньої природознавчої літератури на екологічне виховання дітей дошкільного віку нами було проведено опитування серед батьків дошкільників. Ми запропонували дати їм відповідь на низку питань, а саме: Як часто вони читаю дітям художню літературу (кожен день, декілька раз на тиждень, один раз на

тиждень), Яким художнім творам надають перевагу (оповідання, казки, вірші), Де найчастіше беруть літературу (у бібліотеці, купують, у друзів), Яких авторів природознавчої літератури вони знають.

Опитування було проведено серед батьків Житомирського дошкільного закладу №73 старшої групи. В опитуванні взяло участь 26 респондентів. Результати засвідчили, що 45% батьків читають художню літературу кожен день, 12 % час від часу і 43% не читають взагалі з тих чи інших причин. Найчастіше перевагу надають казкам (42%), оповідання (25%) і в останню чергу віршам (33%) пояснюючи це тим, що сюжет зазначених вище творів є більш захоплюючим. Більшість батьків художню літературу беруть у бібліотеці, друзів і по можливості намагаються купувати, для формування власної дитячої бібліотеки. Цей факт пояснюється з однієї сторони достатньо високими цінами на літературу, та можливістю часто змінювати її з іншої сторони. Враховуючи той факт, що дітям більше подобаються пригодницькі оповідання, то лише 15% батьків знають авторів природознавчої художньої літератури, а саме: В. Біанка, К. Ушинського, О. Толстого.

З метою ознайомлення батьків із значенням природознавчої літератури у розвитку дітей та екологічному вихованні нами було проведено батьківські збори на тему «Роль слова у ознайомленні дітей із природою» під час яких батьків ознайомили з основними вимогами добору літератури, її значенням та запропонували низку художніх творів рекомендованих програмами розвитку дітей дошкільного віку.

Висновки. Отже, художня природознавча література сприяє не лише інтелектуальному розвитку дитини, а і розкриває ідеї розумного, дбайливого, бережного ставлення до природи, що є основою екологічного виховання дошкільника.

Література

1. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: Наук.-метод. посібн. / Наук.ред. О.Л. Кононко. – К.: Ред.журн. "Дошкільне виховання", 2003. – 243 с.